

Tatarsmelle langs Polmakelva/ Buolbmátjohka

Søk etter nye forekomster i 2014

Gunn-Anne Sommersel og Geir Arnesen

Tatarsmelle langs Polmakelva/ Buolbmátjohka

Søk etter nye forekomster i 2014

Ecofact rapport: 437

www.ecofact.no

Referanse til rapporten: Sommersel, G. A. og Arnesen, G. 2014. Tatarsmelle langs Polmakelva (Buolbmátjohka) – søk etter nye forekomster i 2014. Ecofact rapport 437. 11 s.

Nøkkelord: Polmak, Tana kommune, Finnmark, rødlistede arter, CR

ISSN: ISSN 1891-5450

ISBN: 978-82-8262-435-0

Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Finnmark

Prosjektleder hos Ecofact AS: Geir Arnesen

Kvalitetssikret av:

Forside: Tatarsmelle langs Polmakelva. (Buolbmátjohka). Foto: Geir Arnesen

www.ecofact.no

INNHold

1 FORORD	1
2 INNLEDNING	1
3 METODE OG RESULTATER	1
3.1 UNDERSØKTE OMRÅDER	1
3.2 LOKALITETER I 2014	1
4 FAKTA-ARK FOR HVERT FUNNSTED	3
4.1 POLMAKELVA/BUOLBMÁTJOHKA 1	3
4.2 POLMAKELVA/BUOLBMÁTJOHKA 2	5
4.3 POLMAKELVA/BUOLBMÁTJOHKA 3	7
4.4 POLMAKELVA/BUOLBMÁTJOHKA 4	10
5 KILDER	11

1 FORORD

Ecofact har på oppdrag for Fylkesmannen i Finnmark utført et søk etter tatarsmelle langs Polmakelva (Buolbmátjohka) i Tana kommune i 2014. Kartleggingen ble utført av Geir Arnesen og Gunn-Anne Sommersel.

Det har tidligere vært utført flere søk etter tatarsmelle langs denne elva. I 1979 og 1984 (referert i Høiland, 1986), i 2004 av Geir Arnesen og Torbjørn Alm og i 2009 av Geir Arnesen og Kristine Bakke Westergaard. Det har vært registrert stor variasjon på både antall populasjoner og antall individer i den enkelte populasjon. Trenden har imidlertid hovedsakelig vært nedadgående.

Tromsø
26. februar 2014

Gunn-Anne Sommersel og Geir Arnesen

2 INNLEDNING

Tatarsmelle (*Silene tatarica* – CR) er en flerårig urt med dyp pælerot. Den er eksklusivt seksuelt reproduserende, og en voksen plante kan produsere flere tusen frø i løpet av en vekstsesong. Det er ikke rapportert levedyktig frøbank. I Norge vokser arten langs Polmakelva (Buolbmátjohka). Fram til 1970-tallet var forekomsten stor og individrik. Senere har forekomsten blitt meget sterkt redusert gjennom sauebeite og oppdyrking. Flere søk har vært gjennomført. Det er forventet at det totale individtallet skal svinge mye, og at delpopulasjoner kommer og går på grunn av flommer og ras. Eldre og store populasjoner regnes å være viktigst for rekruttering da de produserer mest blomster og frø. I 2009 ble det registrert 66 individer av arten på den største av lokalitetene, og kun en liten lokalitet i tillegg med kun få individer.

Den største trusselen mot tatarsmelle er forventet å være moderne jordbruk og beite av sau og storfe. Det er beitedyrene som har påvirket populasjonene mest, noe som sannsynligvis skyldes at dyrene bruker området annerledes enn før etter omfattende etablering av maskinslåtter.

3 METODE OG RESULTATER

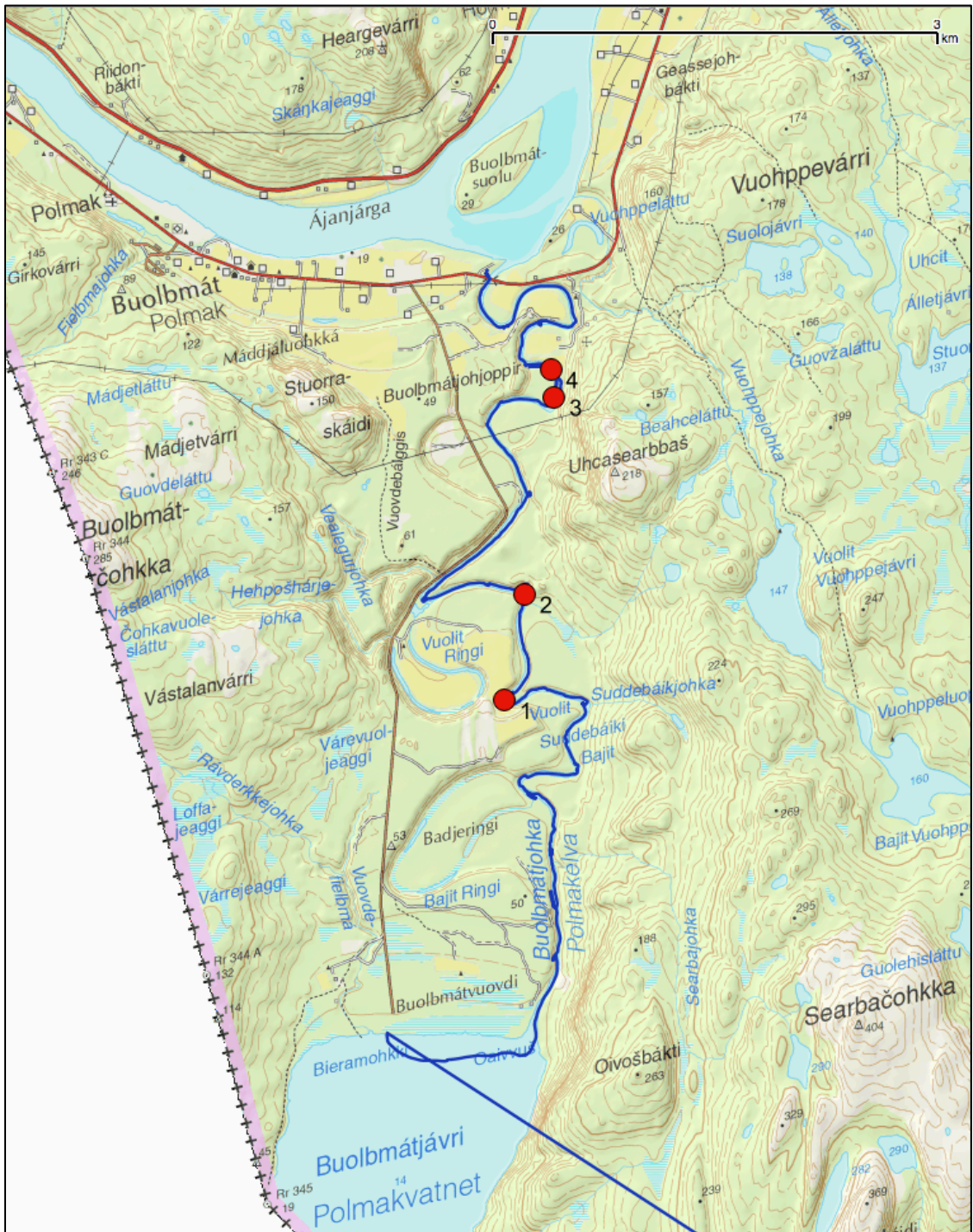
3.1 Undersøkte områder

Polmakelva ble befart fra kano i sin helhet fra Polmakvatnet til utløpet i Tanaelva. Sannsynlige voksesteder ble nærmere undersøkt og kartlagt. Kartleggingsstatus for arten langs denne elva kan sies å være god.

3.2 Lokalteter i 2014

Under befaringen sommeren 2014 ble det registrert fire lokaliteter. (Nummerering korresponderer med lokalitetsnummer på figur 1.):

1. Sandmel i yttersving med 56 individ i 2014. Dette er samme lokalitet som ble registrert med 66 individ i 2009. Dette ble da regnet som hovedpopulasjonen
2. Innersvingsbanke med 132 individ.
3. Et stort individ på innersvingsbanke, rett ved en bål plass.
4. Syv individ på innersvingsbanke i elva.

Figur 1. Blå linje viser befaring langs Polmakelva (Buolbmátjohka). Lokalteter med funn av tatarsmelle er markert med rød prikk. Det ble i alt registrert fire populasjoner. To av populasjonene (1 og 2) er kjent fra tidligere registreringer mens de to siste (3 og 4) er nyregistreringer.

4 FAKTA-ARK FOR HVERT FUNNSTED

4.1 Polmakelva/Buolbmátjohka 1

<p>Art: Tatarsmelle (<i>Silene tatarica</i>) EN</p> <p>Antall individ: 56 stk</p> <p>Beliggenhet: I østvendt bratt sandmel i yttersving i elva.</p> <p>Substrat: Ustabil sandskred</p> <p>Lokal berggrunn: Amfibolitt dekket av tykke lag med elveavsetning.</p> <p>Undersøkt dato: 16. juli 2014</p>	
---	---

Forekomst av tatarsmelle ved første lokalitet langs Polmakelva (Buolbmátjohka) er markert med rød elipse.

Områdebeskrivelse

Denne forekomsten av tatarsmelle består av 56 individer som vokser spredt i et østvendt bratt sandmel langs Polmakelva (Buolbmátjohka). Substratet er ustabil med tallrike mindre sandskred. Området avgrenses av kulturlandskap i aktivt bruk på flata ovenfor elveskrenten. Her brukes jordbruksmaskiner til pløying helt ut mot kanten av skråninga. Nederst avgrenses lokaliteten av elva.

Oversikt over lokalitet 1 for tatarsmelle ved Polmakelva (Buolmátjohka). Her framkommer tydelig hvor ustabil vekstsubstratet er. Innskutt bilde: Et individ av tatarsmelle et stykke opp i sandmelet. Foto: Geir Arnesen.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Sandmelet framstår som svært ustabil, og man kan ikke se bort fra at hele populasjonen kan rase ut i elva. Rasaktiviteten kan man tydelig se på bildet, og det er spor etter flere nylige ras. En kan også gå ut fra at det aktive jordbrukslandskapet med tilhørende fjerning av vegetasjon og bruk av tunge maskiner på flata i overkant av skråninga bidrar til økt rasaktivitet. Det samme vil beitedyr som beveger seg i området og som beiter ned stabiliserende vegetasjon gjøre.

Forslag til skjøtselstiltak

Vi foreslår at det opprettes en større buffersone mellom elveskråninga og starten på jordbrukslandskapet. I denne buffersonen bør det tilrettelegges for framvekst av trær, busker og annen stedegen vegetasjon med dype og vidtrekkende røtter som bidrar til å stabilisere jordsmonnet. Beitedyr bør holdes borte fra lokaliteten.

4.2 Polmakelva/Buolbmátjohka 2

Art: Tatarsmelle (*Silene tatarica*) **EN**

Antall individ: 132 stk

Beliggenhet: På innersvingsbanke i elva.

Substrat: Sandbanke

Lokal berggrunn: Amfibolitt dekket av elveavsetninger.

Undersøkt dato: 16. juli 2014

Forekomst av tatarsmelle på lokalitet to langs Polmakelva (Buolbmátjohka) er markert med rød ellipse.

Områdebeskrivelse

Denne forekomsten av tatarsmelle består av 132 individer som vokser spredt utover en sandbanke som danner et nes i en innersving i Polmakelva (Buolbmátjohka). Substratet er hovedsakelig sand. De registrerte individene befinner seg kun i områder med åpen vegetasjon. Området avgrenses av tettere vegetasjon innover neset og ellers av elva.

Oversiktsbilde av lokalitet 2 for tatarsmelle langs Polmakelva (Buolmátjohka). Foto: Geir Arnesen.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Arten krever relativt åpen, ustabil mark for å ikke bli konkurrert ut av mer storvokste arter. Dette kommer naturlig med årlig flom og deponering av sand i innersvingene. Populasjonen virker livskraftig og stabil.

Forslag til skjøtselstiltak

Ingen spesielle tiltak er nødvendig.

4.3 Polmakelva/Buolbmátjohka 3

Art: Tatarsmelle (*Silene tatarica*) **EN**

Antall individ: 1 stk

Beliggenhet: Ved en bål plass på innersvingen i elva.

Substrat: Sandbanke.

Lokal berggrunn: Amfibolitt dekket av elveavsetninger.

Undersøkt dato: 16. juli 2014

Forekomst av tatarsmelle ved tredje lokalitet langs Polmakelva (Buolbmátjohka) er markert med rød elipse.

Områdebeskrivelse

Denne forekomsten av tatarsmelle består av kun et storvokst individ som befinner seg i utkanten av et bålområde med benker og lagret ved. Det er tydelig et mye besøkt område. Individet står på kanten av en liten erodert skråning. Substratet er en sandbanke i innersving i elva. Vegetasjonen er åpen og består for det meste av gras og enkelte urter. Det antatte mulige området for etablering av flere individer antas å være avgrenset av tettere vegetasjon innover mot skogen og av elva.

Lokalitet 3 for tatarsmelle ved Polmakelva (Buolbmátjohka) består av et stort individ i ytterkant av en bål plass ved elva. Individet er stort og har nok stått der noen år. Foto: Geir Arnesen.

Det ene individet på tredje lokalitet langs Polmakelva (Buolbmátjohka) står på kanten av en erodert skråning. Det ser ut som om ferdsel fra elva og opp til bål plassen går naturlig forbi dette ene individet Foto: Geir Arnesen.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Individet står utsatt til for tråkk og er i tillegg på kanten av en skråning med økt erosjon som ser ut til å skyldes ferdsel fra elva opp til bålplassen. Det er usikkert hvorvidt dette er en trussel for dette individet. Vi har sett individer på mer utsatte steder på noen av de andre lokalitetene, og arten har svært dype røtter.

Forslag til skjøtselstiltak

Vi anbefaler at bålplassen om mulig flyttes til et annet sted langs elva hvor ikke arten har etablert seg.

4.4 Polmakelva/Buolbmátjohka 4

Art: Tatarsmelle (*Silene tatarica*) **EN**

Antall individ: 7 stk

Beliggenhet: På innersvingsbanke i elva.

Substrat: Sandbanke.

Lokal berggrunn: Amfibolitt dekket av elveavsetninger.

Undersøkt dato: 16. juli 2014

Forekomst av tatarsmelle ved fjerde lokalitet langs Polmakelva (Buolbmátjohka) er markert med rød elipse.

Områdebeskrivelse

Denne forekomsten av tatarsmelle består av 7 individer som vokser spredt like utenfor kanten av bjørkeskogen på toppen av en innersvingsbanke langs Polmakelva (Buolbmátjohka). Substratet er sand. Området avgrenses av bjørkeskog innover land og en grasbevokst skråning ned mot elva.

Oversikt over lokalitet 4 for tatarsmelle ved Polmakelva/Buolbmátjohka. De 7 individene befinner seg i det åpne området på toppen av sandbanken. Foto: Geir Arnesen.

Trusselvurdering (ras, andre arter, tråkk, beite)

Arten krever relativt åpen, ustabil mark for å ikke bli konkurrert ut av mer storvokste arter. Dette kommer naturlig med årlig flom og deponering av sand i innersvingene. Populasjonen virker livskraftig og stabil.

Forslag til skjøtselstiltak

Ingen spesielle tiltak er nødvendig.

5 KILDER

Artsdatabanken - www.artsdatabanken.no

Fylkesmannen i Finnmark (2011-2015). Handlingsplan for 10 trua karplanter i Finnmark. Hengegras (CR), altaihaukeskjegg (VU), russearve (VU), polarflokk (CR), kvitsjøsalturt (EN), tatarsmelle (CR), finnstjerneblom (VU), pomorstjerneblom (CR), kolastjerneblom (CR) og finnmarksvineblom (CR).